Allah’ın künh-ü zatını düşünemeyiz

Bir okuyucumuz: “İnsan Allah’ın künh-ü zatını düşünebilir mi?”

Allah’ın Künh-ü Zatını Düşünemeyiz

Allah’ın künh-ü zatını düşünmek beşer olarak bizim harcımızın, kapasitemizin, haddimizin fevkindedir. Bunu yapamayız. Ama Allah’ın esmasını tefekkür edebiliriz, sınırsız nimetlerini düşünebiliriz. Buna izin, hatta teşvik vardır.

Nitekim Peygamber Efendimiz (asm) buyurmuştur ki: “Cenâb-ı Hakk’ın sınırsız nimetlerini tefekkür ediniz. Fakat Künh-ü Zatını düşünmeyiniz. Çünkü siz Ulûhiyet’in esrarını keşfedemezsiniz. Allah’ın azametini hakkıyla takdir ve ihata edemezsiniz.”1

Dolayısıyla akıl ve havsalamızın çok üzerinde bulunan Allah’ın azametini ihata etmeye çabalamak ve ulûhiyetin esrarını keşfetmeye çalışmak yerine, akıl ve havsalamız çerçevesinde Allah’ın sınırsız nimetlerini tefekkür etmeli, isimlerinin sayısız tecellilerini müşahede etmeye gayret etmeliyiz. Bu bizim imanımızı inkişaf ettirir ve bize huzur verir.

Allah’ın göklerde nasıl olduğu ile ilgili düşünceler künh-ü zatına ait düşüncelerdir. Bizi maksuda ulaştırmaz.

Esasen Allah göklerde değildir. Yerde değildir. Sağda değildir, solda değildir. “O, cemi mekândan münezzehtir” denmiştir. Bediüzzaman’ ın ifadesiyle Allah’ın mahiyeti, hiçbir mahiyete benzemez.

Nitekim Kur’ân, “Biz, ona şah damarından daha yakınız.”2 buyuruyor.

Çobanın Padişahı Bilmesi

Biz ne kadar da Allah’ın şanına lâyık düşündüğümüzü var saysak da, O’nun şanına lâyık düşünemeyiz. Çünkü biz mahlûk boyutundayız. Hâlık’ın zatını düşünmeye bizim boyutumuz, kapasitemiz, haddimiz, mahlûkiyetimiz el vermez.

İki taraf arasında mesafe çok uzak olunca aşağı taraf yukarı tarafı kavrayamaz.

Bediüzzaman’ın şöyle bir temsili var; konuyu anlamamıza yardımcı olabilir:

“Bedevî, vahşî bir adam hiç padişahı görmemiş, saltanat haşmetini bilmiyor. Bir köyde bir ağayı nasıl tasavvur eder, o mahdut fikriyle, bir padişahı ondan büyükçe bir ağa kadar bilir. Hatta bizde sadedil bir taife var ki, eskiden diyorlardı ki: “Padişah, kendi ocağı yanında ve tenceresinin başında pişirdiği bulgur çorbası yanında ne yapıyor; bizim ağamız onu biliyor.” demek onlar, padişahı o kadar dar bir vaziyette ve adî bir surette tahayyül ediyorlar ki, kendi bulgur çorbasını kendi pişiriyor. Âdeta bir yüzbaşı haşmetinde farz ediyorlar.”3

Temsilde sadedil adam padişahı kendi ağasından büyükçe bir ağa zannediyor. Padişahın gerçek haşmetini takdir edemiyor.

İnsan ile Allah arasındaki mesafe ise sonsuzdur. Dolayısıyla insanın, kâinatın Hâlık’ı olan Padişah-ı Zülcelal’in künh-ü zatını bilip takdir etmesi imkânsızdır.

Bizim Çıtamız: Mümkün Varlık Olmaktır

Biz “mümkün” varlıklarız. Allah ise “vâcip” varlıktır. Yani bizim varlığımız O’nun bütünüyle iradesine ve kudretine bağlıdır. O’nun varlığı ise sebepsiz ve zorunludur.

Çevremizde gördüğümüz varlıkların bütünü “mümkün” varlıklardır; varlığı O’na bağlıdır. Varlığı zorunlu bulunan Allah Teâlâ’nın dışında zorunlu varlık yoktur.

Bu hakikati bir ölçüde “Lâ ilâhe illallah” sözüyle de ikrar ediyoruz. Zorunlu Varlığın zatını ise, mümkün varlıkların kavramalarına imkân yoktur. O’nu ancak şuûnâtı ile, sıfatları ile ve fiilleri ile bir nebze kavrayabiliriz. O’nu haiz bulunduğu şuûnâtı ve sıfatları ile kavramak için ise, isimlerini öğrenmemiz gerekir.

Kul olarak, Yaradan’ımızla ilgili bilgilere ulaşmayı şüphesiz her zaman arzu ederiz. Bu sebeple Allah’ı kendi isimleri ile bilmeye ihtiyacımız vardır. Bu açıdan Kur’ân Allah’ın isimlerini sıkça tekrar ederek bize Rabbimizi tanıtıyor.

Peygamber Efendimiz (asm) de hiç olmazsa Allah’ın doksan dokuz isminin ihsâ edilmesini, yani mütalâa edilerek, tefekkür ve tezekkür ile tâdâd edilerek hissedilmesini istemiş ve Allah’ın isimlerini tâdâd edenleri ve güzel ahlâk haline getirenleri Cennet’le müjdelemiştir.4

Dolayısıyla Allah’ı bilmek için Esmasını öğrenme çabası doğru bir çabadır. Ama künh-ü zatını bilme çabası din-i mübinde tavsiye edilmemiştir.

Dipnotlar:
1- Suyûtî, Câmi’üs-Sağîr, 1/132; Aclûnî, Keşf’ul-Hafâ,1/311.

2- Kaf Sûresi: 16.
3- Sözler, s. 558- 559.
4- Buhârî, 8/1165;Tirmizî, Daavât, 86.

Günün Duâsı

Allah’ım! Künh-ü Zatını sevdir bize! Esma-i Hüsna’nı sevdir! Sıfat-ı Kudsiye’ni sevdir! Şuunât-ı Mualla’nı sevdir! Daire-i Marziyatını sevdir! Resul-i Kibriyanı sevdir! Din-i Mübinini sevdir! Sevdiklerini külliyen sevdir! Âmin.